

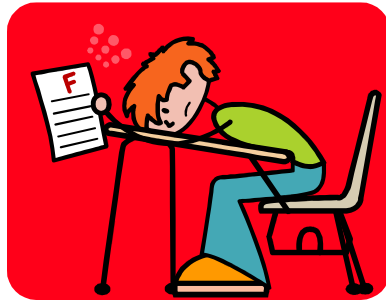
ERILAISEN OPPIJAN TUKEMINEN KOULUSSA

[Erilainen oppija tarvitsee oppiakseen aikaa ja kannustusta.](#)

Seuraavat toimintatavat helpottavat erilaisen oppijan opetukseen osallistumista:

- Lyhyemmät, pilkotut ohjeet. Katsekontakti oppilaaseen!
- Kuunteleminen ja muistiinpanojen tekeminen eri aikaan
- Mahdollisimman vähän taululta/näytöltä kopiointia
- Käsiteltävien asioiden pääkohtien antaminen ennakkoon paperilla
- Mahdollisimman vähän ”rasti ruutuun” –tehtäviä
- Mahdollisuus suorittaa koe suullisesti
- Koetehtävien nauhoittaminen kuunneltavaksi
- Jos oppijan pulmana on "rivien hyppiminen" lukiessa, monisteiden antaminen esim. vaaleankeltaisella paperilla helpottaa (mustan ja valkoisen kontrasti pahentaa "rivien hyppimistä"), lukuikkunoiden käyttö
- Riittävästi aikaa kirjoittamiseen ja vastaamiseen
- Opiskelutekniikoiden opettaminen
- Numeroiden ryhmittely kolmen ryhmiin pitkissä lukusarjoissa (esim. 234 534 111)
- Kirjallisten tehtävien ja kokeiden laatiminen selkeiksi; mielellään vain päälauseita, pilkotut (erillisille lapuille) tehtäväosiot

- Teksteissä riittävän iso fonttikoko sekä selkeät rivivälit
- Erilaisten opetustapojen kokeileminen; värin, liikkeen, rytmin, tekemisen ja puhumisen hyödyntäminen opetuksessa
- Useilla eri tavoilla asian selittäminen
- Konkreettisten ja havainnollistavien opetusmenetelmien käyttö; esimerkiksi matematiikan tunnille mukaan desilitra- ja litramittoja, helmitauluja, lukusuoria, multilink-kuutioita jne.
- Vaikean lukivaikeuden omaavalle oppilaalle on syytä hankkia äänikirjoja esim. biologian ja maantiedon kirjat (Daisy-äänikirjasto)
- iPadin ja muiden sähköisten välineiden tekstinmuokkaus- sekä lukemista ja luetun ymmärtämistä helpottavat ohjelmat avuksi
- Oppimissuunnitelma (YT/TT) tai yksilöllistetty HOJKS (henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, ET)

MITEN AUTAT OPPILASTA **VIERAAN KIELEN** OPISKELUSSA

- * kun oppilas ei opi, osaatko kokeilla uutta tapaa opettaa
- * huomioi, että oppilaalla on usein todella huonoja opiskelukokemuksia taustalla
- * aistikanavien viritys ”oikealle taajuudelle”
- * opiskeluympäristön hälyäänien minimointi
- * anna aikaa äänteiden ja kuullun prosessoinnille
- * havainnolliset esimerkit, piirroksot, kuvat
- * monikanavainen lähestymistapa; visualisoi ja anna tilaa kinesteettiselle oppimiselle
- * luo hyväksyvä ilmapiiri
- * älä tarjoile liikaa muistettavaa kerralla
- * jos kirjoittaminen on työlästä, anna materiaali ja pääkohdat etukäteen
- * opeta ”mokaamisen” taito positiivisessa hengessä; uskalla yrittää
- * ennakoi heikon oppilaan kohdalla tulevia, jos mahdollista
- * tue omaa sanomaasi elein, ilmein, äänenpainoin, tauotuksella
- * laita tukisanoja näkyville/käyttöön
- * muista katsekontaktin tärkeys; kun kirjoitat taululle, älä puhu samalla, jotta suunliikkeesi näkyvät
- * suggestopediset menetelmät auttavat lukivaikeuksista kielenoppimisessa
- * sallii pienet kirjoitusvirheet
- * ohjeistuksessa lyhyet, pilkotut ohjeet (muista hyödyntää eri aistikanavat)
- * kirjalliset ohjeet myös suullisesti
- * tehtävien ja kokeiden suullinen läpikäynti
- * ei kuuntelua ja kirjoittamista yhtä aikaa
- * äidinkielen rakenteen selvittämistä pienissä erissä
- * pidä puheessasi taukoja, anna aikaa prosessointiin
- * luetuta ”porinalukuna”, välttä hitaan tai heikon lukijan ääneen luettamista
- * kokeita ja muita materiaaleja valmistaessasi huomioi tekstin selkeys, asemointi, kirjasinkoko- ja tyyppi
- * muista, että vanha sanonta ”kertaus on opintojen äiti”, pitää edelleen paikkansa
- * opeta erilaisia oppimistekniikoita
- * käytä ydinasioden merkitsemiseen värejä, materiaaleissa ja koepapereissa värillistä paperia valkoisen sijaan
- * käytä ”lukuikkunoita” rajaamaan luettavaa sanaa tekstistä
- * oma uskosi oppilaan selviytymisestä tärkeää!
- * anna palautetta ja kannusta; oppiminen saa olla mukavaa ja iloista ☺

KOETILANTEET

- Anna konkreettiset neuvot kuinka valmistautua koetilanteeseen. Varaa tähän riittävästi aikaa. Opetta oppimaan ja tekemään kokeita.
- Vältä ”viime hetken viisi kuuminta vihjettä” –tyyliä
- Tarjoa mahdollisuus koetilanteiden harjoitteluun
- Anna selvät, lyhyet ohjeet miten tehdä koe, kerro paljonko on aikaa, muistuta tarkistaminen, muistisääntöjen käyttö jne.
- Eriytä tarpeen mukaan; muista selkeä asemointi, tekstityyppi, riviväli, paperin väri jne.
- Käy koe läpi suullisesti tehtävä kerrallaan
- vältä liiallista aukko- ja täydennystehtävätyyppejä. Lukivaikeuksien oppilaan on usein vaikea hahmottaa niitä.
- Riittävä aika kokeen suorittamiseen (mahdollisesti erityisopettajan kanssa tekemään koe tuetusti)
- Vain keskeiset asiat ja osattavat aihealueet mukaan kokeeseen
- Tarjoa mahdollisuus suorittaa koe uudestaan tai tehdä se suullisesti
- Muista kannustava palaute! Koetilannekin on oppimisen tilanne.

TARKKA-AVAISUUSHÄIRIÖISEN LAPSEN TUKEMINEN

*Oili Sauna-aho, Kliininen neuropsykologi, PsL
Päijät-Hämeen keskussairaala, Lastenneurologian yksikkö*

Ohjeet perustuvat kirjaan Claire B. Jones(1991), Sourcebook for Children with Attention Deficit Disorder

Tässä oleva teksti on ADHD-liiton verkkosivuilta erillisellä luvalla erityisopettajaksi opiskelevien käyttöön (<http://www.adhd-liitto.fi/ohjeita.htm>)

OPPIMISYMPÄRISTÖ

1. Vältä ylimääräisiä visuaalisia tai auditiivisia ärsykeitä. Täysin ärsykkeetön ympäristö ei toisaalta edistä myöskään tarkkaavaisuutta.
2. Järjestelmällisyys huoneessa on tärkeää. Esim. voit käyttää numeroita tai tekstejä luokassa näkyvillä käytettävän materiaalin järjestämiseen.
3. Lyhyet tuokiot ovat tehokkaimpia. Jaa opeteltavat tehtävät pieniin, hyvin määriteltyihin osiin ja anna tieto järjestyksessä.
4. Minimoi odotusaika ja maksimoi työskentelyaika.
5. Anna usein visuaalista, kielellistä ja fyysistä palautetta. Kielelliset vihjeet eivät ole tehokkaimpia keinoja antaa palautetta tarkkaavaisuushäiriöiselle lapselle.
6. Puhuessasi lapselle valitse paikka, jossa voit fyysisesti ja visuaalisesti vahvistaa keskittymistä ja katsoa lasta suoraan kasvoihin.
7. Mallin ja esimerkin antaminen mahdollistavat visuaalisesti oppimisen ja parantavat mieleen palauttamista.
8. Koodaa värein olennaiset piirteet vangitsemaan lapsen huomion. Älä anna värin tulla tarkkaavaisuutta hajottavaksi.
9. Opeta lapselle muistia tukevia menetelmiä.
10. Luokassa pyri liikkumaan niin, että voit käydä taputtamassa lasta välillä käsivarteen ja saat helposti katsekontaktin
11. Maksimoi katsekontakti. Palkitse katsekontaktia ja tarkkaavaisuutta välittömästi.
12. Anna ohjeet lyhyesti ja positiivisella tavalla. Vahvista toivottavaa toimintaa.
13. Vältä ohjeiden antamista lasten ollessa tiiviissä ryhmässä. Lasta kiinnostaa usein enemmän henkilökohtainen tila kuin opetettava asia.
14. Rohkaise lapsia antamaan vuorotellen antamaan toisilleen ohjeita. Kun kyllästyminen uhkaa, esitä toiminta eri tavalla.
15. Muista lapsen kehitystaso tehtävissä. Tehtävän kiinnostavuus ja mielekkyys ovat tärkeitä.
16. Älä kiinnitä huomiota pieneen motoriseen liikehtimiseen. Anna mahdollisuuksia tarkoituksen mukaiseen liikkeeseen, esim. pienet asioiden hoitamiset.

RYHMÄTILANTEET

1. Aseta lapset puoliympyrään. Tarkkaavaisuushäiriöinen lapsi opettajaa vastapäätä, jotta voit helposti pitää katsekontaktin.
2. Pienryhmissä aseta muut lapset puoliympyrään ja tarkkaavaisuushäiriöinen lapsi keskelle vastapäätä opettajaa.
3. Aseta hyvät roolimallit ADD -lapsen molemmin puolin.

4. Palkitse lapsia paikalleen menemisestä ja tarkkaavaisuudesta
5. Vältä ohjeiden antamista lapsen ollessa takanasi tai vierelläsi.
6. Joillakin lapsilla voi olla kaksi omaa paikkaa, jolloin he voivat siirtyä tarvittaessa paikalta toiselle tuntiensa itsensä levottomaksi.
7. Jotkut lapset ovat vähemmän levottomia, kun he istuvat tuolissa väärinpäin eli hajareisin selkänoja edessä.

ITSENÄINEN TYÖSKENTELY

ADD-lapsia täytyy rohkaista työskentelemään itsenäisesti lyhyitä aikoja. Itsetarkkailu ja ohjaaminen kehittävät sisäistä kontrollia.

1. Tarkkaavaisuuden kesto määrittelee tehtävien keston.
2. Salli jonkin verran lapsen valintaa materiaaleissa
3. Anna mallia ja opeta luokassa noudatettavia periaatteita kuten vuorottelu, materiaalien ojentaminen, jakaminen
4. Aseta lapsen valitsemat materiaalit kirkkaan väriselle alustalle suoraan lapsen eteen. Tämä auttaa lasta rajaamaan työskentelyalueensa.
5. Lattialla työskennellessä määrittele työskentelyalue nelikulmaisella matonpalalla, litteällä korilla, tarjottimella tms.
6. Merkitse lattiaan leikkien aloituskohdat, istumispaikat, jonot jne.
7. Tarjoa lapsille omat alustat työskennellessä isolla pöydällä.
8. Anna lapselle mahdollisuus sermein erotettuun työtilaan niin halutessaan. Se ei saa olla rangaistus vaan pikemminkin vaihtoehto toimiakseen tehokkaasti.
9. Kirjoja katsellessa säkkituoli voi olla rauhoittava istumapaikka
10. **Väritettäessä** tai kirjoitettaessa rohkaise olemaan mahallaan, mikä vähentää käsien vapaata liikkumista ja luo turvallisuuden tunnetta.

SIIRTYMÄTILANTEET

1. Käytä koodisanoja, lauluja, visuaalisia merkkejä helpottamaan siirtymistä.
2. Varaa aikaa siirtymiin, kerro etukäteen seuraavaksi tehtävistä mielenkiintoisista asioista lapsille
3. Käytä vihjeitä kertomaan että aikaa on muutama minuuttia saada työ valmiiksi sekä kielellisesti että visuaalisesti.
4. Anna selvät ja tarkat ohjeet kuinka siirtyä seuraavaan toimintaan
5. Palkitse lasta kun hän pystyy siirtymään toiminnasta toiseen toisten lasten edessä.

VÄRIEN KÄYTTÖ

1. Lisää värejä toistuvien, ADD -lapsista usein tylsiin, tehtävien pääpiirteisiin
2. Vältä värien lisäämistä ainoastaan parantaaksesi kiinnostavuutta, koska se voi hajottaa lapsen tarkkaavaisuuden väriin asioihin
3. Lapsen opetellessa lukemaan, voi värillä korostaa lapselle vaikeita kirjaimia

LAPSEN TARKKAAVAISUUDEN PARANTAMINEN

1. Esitä esineet selkeästi ja ilmiselvin ulottuvuuksin esim. isot palikat, yksinkertaiset muodot, selkeät yksinkertaiset kirjaimet

2. Asian ollessa uusi käytä rajoitettua määrää materiaalia esim. vain isoja, punaisia ympyröitä.
3. Vain tarvittava materiaali esillä.
4. Käytä nukkeja ja visuaalisia vihjeitä kohdistaksesi tarkkaavaisuuden
5. Käytä avainsanoja parantaaksesi kuuntelemista. Käytä lapsen nimeä tai sanoja kuten yksi, kaksi, kolme, katso, kuuntele
6. Esitä säännöt ja ohjeet lorun tai laulun muodossa antaaksesi rytmin tiedolle
7. Kun opetat koko ryhmää, anna jokaisen toistaa ohjeet ääneen.
8. Puhu hitaalla, tasaisella tahdilla ja esitä tieto lyhyitä palasina pitäen tauon välillä. Vältä pitkiä kuvauksia.
9. Pyydä lasta kertaamaan ohjeet sinulle tai toiselle lapselle
10. Jos lapsi häiriö käyttäytyy, suuntaa uudelleen huomio uuteen ärsykkeeseen

ITSEKONTROLLIN PARANTAMINEN

1. Tarjoa toimintoja, joissa on selvä alku ja loppu
2. Tarjoa harjoittelua vihjeen mukaan aloittamisessa ja lopettamisessa esim. nesteen kaataminen kuppiin.
3. Käytä visuaalisia ja taktillisia vihjeitä helpottamaan lasta huomioimaan ajan kulumisen

TIME OUT

Lapsin poistetaan ryhmästä tai tilanteesta tiettyyn paikkaan. Tehokkuus kärsii jos tätä käytetään jatkuvasti.

1. Määrittele tuolille paikka luokan ulkopuolelle
2. Barkley määrittelee time-out -ajan 1 minuutti/elinvuosi. Aktiivisemmille 2 minuuttia saattaa olla jo tarpeeksi pitkä.
3. Aseta munakello tms. mittaamaan aikaa
4. Time-outin loputtua kysy lapselta:
 - o Mitä tapahtui ?
 - o Mitä sinun olisi pitänyt tehdä ?
 - o Mitä teet seuraavaksi ?
5. Ohjaa lasta löytämään keinot vihan ja turhautumisen hallintaan. Esim. "jos olet vihainen Saralle, tule sanomaan siitä minulle "
6. Vältä pitkiä keskusteluja, ja keskity ainoastaan edellä mainittuihin kysymyksiin. Käytä näitä kysymyksiä osoittamaan lapselle kuinka käyttää kielellistä valmennusta saavuttaakseen itsekontrollin

SOSIAALISEN VUOROVAIKUTUKSEN KEHITTÄMINEN

1. Lapsi saattaa unohtaa kertomansa punaisen langan kesken kertomisen. Tällöin pyydä lasta kertomaan uudelleen ja rohkaise häntä panemalla käden olkapäälle, hymyilemällä tms.
2. Kertominen on usein sekavaa ja epäoleellista. Ohjaa tällöin lapsen kerrontaa positiivisella äänelle esim.
 - o Mistä olimmekaan puhumassa ?
 - o Mitä päätimme ?
 - o Taisimme jo puhua tästä ?
 - o Milloin tämä tapahtui ?

- Mitä ? Missä ? Milloin/Miten ?
- 3. Anna positiivista palautetta huomattessasi tarkoituksenmukaista sosiaalista käyttäytymistä
- 4. Järjestä toimintoja, joissa lapset toimivat yhdessä auttaen toisiaan.
- 5. Opeta lapselle peli, jota muut lapset pelaavat mielellään ja ohjaa häntä pelaamaan toisten lasten kanssa. Aseta pelaamiselle aikaraja ja palkitse yhteistyöstä.
- 6. Voit järjestää erityisviikkoja , jolloin esim. lapset tuovat kotoaan nallen tms. ,joiden kanssa harjoitellaan vuoronantamista ja muita sosiaalisia taitoja

AJATTELUTAIDOJEN PARANTAMINEN

1. Valitse kirkkaasti väritetty hattu "mietintämyssyksi"

Aloittelijoiden kysymyksiä:

Kuullun ymmärtäminen

- Näytä minulle mielivärisi?
- Kuinka vanha olet?
- Laita kätesi pään päälle?
- Näytä kuinka hyppäät?
- Osoita ----- (nimeä joku lapsi huoneessa)

Sanan löytäminen/kielellinen sujuvuus

- Nimeä kaksi eläintä?
- Nimeä kaksi mieliruokaa?
- Nimeä kaksi kirjoitusvälinettä?
- Nimeä kaksi esinettä, joilla voi käyttää tukassa

Miettimistä vaativia kysymyksiä

Kuullun ymmärtäminen

- Kuinka monta nenää sinulla on?
- Mistä tiedät että koira on vihainen?
- Haluaisitko lentää kuuhan?

Sanan löytäminen/Kielellinen sujuvuus

- Nimeä ihmisiä jotka auttavat meitä?
- Mitä voi syödä aamiaisella?
- Mitä ääniä voi kuulla eläintarhassa?

Peruspäätelyä

- Oletko onnellisempi kun häviät pelin tai kun voitat
- Kuinka monta kananmunaa voit pitää kädessäsi yhtä aikaa
- Voit juoda vettä. Mitä muuta voit tehdä sillä
- Voitko potkaista käsilläsi

Edistyneen ajattelijan kysymyksiä

- Äiti ja poika olivat huoneessa. Poika sanoi, " Jokin palaa uunissa". Mikä sai hänet sanomaan tämän ?
- Perheessä oli kolme lasta, Jason, Jennifer ja Dan. Kuinka monta veljeä Jenniferillä oli
- Mikä ero on kalenterin ja kellon välillä?

- Pääsetkö kulkemaan paikkoihin paremmin, jos sinulla on jalka katkennut vai jos sinulla on käsi katkennut?
1. Kysy lapsilta pitäen esim. paperipussia edessäsi, mitä siihen voi laittaa. Rohkaise lapsia keksimään tavallisuudesta poikkeavia ratkaisua tavallisten lisäksi. Tee samoin muovipussilla ja langanpätkällä.
 2. Voit ottaa valokuvia lapsista kun he ovat tekemässä jotain. Ota kuva jossa näkyy vain lapsen kasvot ja toinen , jossa näkyy koko tekeminen esim. palapelin kokoaminen. Yritä lapsia keksimään vain kasvokuvan perusteella, mitä lapsi oli tekemässä ja sen jälkeen katsotte koko kuvaa. Pyrkikää miettimään, mistä kasvokuvan perusteella voi päätellä lapsen olleen tekemässä jotain vaikeaa.
 3. "jos olisit" -leikki. Pyydä lapsia kuvittelemaan itseään eri tilanteisiin. Sen jälkeen anna heidän valita tietyistä varusteista sen minkä he ottaisivat. Esim. Jos olisit vesisateessa ottaisitko mieluummin sateenvarjon vai sadetakin
 4. Leikkaa kuvia eri toiminnoista esim. mies korjaamassa autoa. Kysy seuraavat kysymykset ja keskustele vastauksista:
 - Mikä on ongelma tai mitä on tapahtumassa
 - Mitä pitäisi tehdä
 - Mitä luulet tapahtuvan
 - Luuletko sen auttavan ongelmaan

Opeta lapsia kyselemään näitä samoja kysymyksiä kohdatessaan ongelmia työskentelyssään. Rohkaise sanomaan kysymyksiä ääneen. Pyydä sulkemaan silmät ja ajattelemaan kysymystä ja vastaamaan kysymykseen ääneen.

JOS LAPSELLA ON VAIKEUKSIA....

... ALKAA TOIMINTA

- Anna merkki alkaa työ
- Esitä työ pieninä osatehtävinä
- Selitä työn tarkoitus
- Anna välitöntä palautetta ja rohkaisua

... PYSYÄ TEHTÄVÄSSÄ

- Poista työympäristöstä häiritsevät tekijät
- Aseta lapsi lähelle lasta, joka osaa auttaa häntä välittömästi
- Käytä värejä innostamaan yksinkertaista, toistavaa työtä
- Lisää vahvistamisen tiheyttä
- Rohkaise katsekontaktia
- Tue lasta onnistumaan tehtävässä
- Tarjoa vaihtelua tehtävissä

... PYSYÄ ISTUMASSA

- Varmista että lapsi ymmärtää odotuksesi
- Palkitse lasta aina kun lapsi istuu
- Ota kuva lapsesta istumassa kunnolla ja anna kuva vihjeeksi tarpeen mukaan

- Siirrä lapsen paikka pois häiritsevien tekijöiden luota ja lähemmäksi huoneen keskusta suoraan eteesi

... SEURATA OHJEITA

- Anna lyhyitä, konkreettisia ohjeita
- Anna esimerkkejä (visuaalisia, auditiivisia, taktillisia)
- Toista ohjeet
- Pyydä lasta toistamaan ja selittämään ohjeet ennen aloittamista
- Sijoita lapsi toimimaan yhdessä toisen lapsen kanssa, joka ymmärtää annetut ohjeet

... TYÖSKENNELLÄ ITSENÄISESTI

- Valitse toimintoja, jotka sopivia lapsen kehitystasolle
- Varmista että lapsi tietää etukäteen milloin tehtävä loppuu
- Anna lyhyet, tarkat ohjeet
- Anna usein vahvistusta; kehu lasta toisten lasten kuullessa keskittymisestä
- Vaihtelee lyhyiden itsenäisten tehtävien ja avustettavien tehtävien kesken. Vaadi vähitellen yhä itsenäisempään työskentely ennen avun antamista

... PYSYÄ HILJAA

- Palkitse lasta välittömästi kuuntelemisesta
- palkitse lapsia, jotka eivät huutele
- Osoita vihjettä seinällä muistuttaaksesi lasta olemaan keskeyttämättä toisen puhetta. (esim. hymyilevä kasvo tai vain jokin symboli, jonka merkitys on selitetty lapselle kahden kesken)
- Anna lapselle mahdollisuus olla johtaja
- Järjestä pienryhmiä, joissa lapsella on mahdollisuus kertoa omista kokemuksistaan toisten kanssa

... OLLA VAATIMATTA LIIKAA HENKILÖKOHTAISTA HUOMIOTA

- Järjestä toinen lapsi tai vapaaehtoinen tukemaan
- Huomioi lapsi tunnin aluissa
- Yritä huomioda lapsi, kun hän tekee jotain oikein ja huomioi se

... SEURATA YHTEISIÄ SÄÄNTÖJÄ

- Laita säännöt näkyviin, jotta niihin voi palata aina päivittäin. Säännöt voi kuvittaa valokuvin
- Tee säännöistä yksinkertaiset
- Ole johdonmukainen odotuksissasi ja seurauksissa sääntöjen rikkomisesta
- Anna tarvittaessa lapselle lista säännöistä. Voit tehdä henkilökohtaisen sopimuksen lapsen kanssa ja auttaa verbalisoimaan sääntöjä.

... KUUNNELLA

- Anna lapselle visuaalisia malleja
- Pyydä lasta toistamaan ohjeet ääneen
- Anna lapsen istua luokan edessä ja lähellä opettajaa

... MUISTAMISESSA

- Käytä muististrategioita
- Anna lapsen toistaa ohjeet
- Käytä lauluja, runoja jne. tehostamaan muistamista
- Palaa toimintoihin jaksoittain
- Koodaa värein tärkeät yksityiskohdat

